Bespreeknota

Aan:	Gemeenteraad
Van:	AB-lid Regio Rivierenland
Onderwerp:	De volgende stap van de GR Regio Rivierenland
Portefeuillehouder:	AB-lid Regio Rivierenland
Datum collegebesluit:	
Zaak/documentnummer:	
Geheim:	Nee

Vraag:

Hoe kijkt u op basis van de meegezonden stukken aan tegen de ambitie, taken en bijbehorende governance van de gemeenschappelijke regeling Regio Rivierenland en wat wilt u het AB-lid meegeven voor de verdere uitwerking? Deze vraag staat centraal.

Wij nemen u daarom graag mee in de huidige taken en resultaten van de Gemeenschappelijke Regeling Regio Rivierenland, het proces wat het Algemeen Bestuur is gestart om te bezien hoe er een volgende stap gezet kan worden en de denkrichting in antwoord op deze vraag tot nu toe. Daarnaast halen wij graag bij u op of u zich in deze denkrichting kunt vinden en waar/hoe u van mening bent dat de regionale samenwerking binnen Regio Rivierenland zich kan versterken. Dit doen wij aan de hand van de meegezonden foto (bijlage 2) en het afwegingskader (bijlage 3).

Context / achtergrondinformatie:

Hoe gaan we om met toekomstige vraagstukken? Doen we de juiste dingen (taken)? En doen we ze goed? Welke werkwijze (governance) past bij een toekomstbestendige Gemeenschappelijke Regeling Regio Rivierenland? Hoe blijven we als GR robuust, gelet op de genoemde urgenties en opgaven van onze opdrachtgevers, de acht gemeenten?

Op deze vragen zoeken we, samen met colleges en raden, antwoorden. Het Algemeen Bestuur gaf ons de opdracht om een proces te starten waarmee we de volgende stap met de GR Regio Rivierenland kunnen zetten. De primaire aanleiding was de begroting van 2024. De behandeling van de begroting riep de vraag op over het in de loop der tijd toegenomen aantal taken van GR Regio Rivierenland. Toen we de spade wat dieper staken, zagen we dat vooral bredere externe ontwikkelingen achter de vraag zaten. In deze notitie gaan we hier verder op in. Ook bespreken we de beoogde resultaten van de opdracht van het Algemeen Bestuur, de eerste uitgangspunten en denkrichtingen en voorstellen en het vervolgproces.

Binnen maar ook buiten de organisatie zien we meerdere ontwikkelingen die ons (gaan) raken. Zij gaven de aanleiding tot de start van dit proces:

De dienstverlening van Regio Rivierenland verandert

- Regio Rivierenland is de oudste GR binnen Rivierenland. De afgelopen decennia is de GR flink gewijzigd. Zo zijn bijvoorbeeld de GGD en Avri afgesplitst en zijn de huidige programma's 1) Regionale samenwerking en 2) Contractgestuurde Dienstverlening ontstaan. Vanaf 2016 wordt gewerkt met een Regionaal Economisch Ambitiedocument. De economische opgaven zijn verbreed met een aantal grote programma's zoals Wonen, Mobiliteit en Energietransitie.
- De organisatie is gegroeid qua nieuwe taken met o.a. inkoop en leveranciersmanagement Wmo/Jeugd en Inburgering. Zo is binnen de contractgestuurde dienstverlening de focus meer bij het sociaal domein komen te liggen. Ook lijken reeds belegde taken in omvang te groeien.
- De bij de GR belegde opgaven in programma 1 en 2 nemen in complexiteit toe, hangen met elkaar samen, versterken elkaar en vragen een integrale benadering. Als gevolg hiervan neemt de complexiteit van het faciliteren van regionale samenwerking toe. Een voorbeeld hiervan is de netcongestie, die niet alleen samenhangt met de energietransitie, maar ook met thema's als

wonen, mobiliteit en onderwijs en arbeidsmarkt.

Toenemende vraag naar samenwerking vanuit de samenleving

- Het belang van regionale samenwerking neemt zienderogen toe. Er is een integrale benadering nodig van opgaven die de schaalgrootte van onze individuele gemeenten overstijgt. We moeten het, vaker dan twintig jaar geleden, samen doen en kunnen het niet langer alleen. We moeten het niet alleen met elkaar doen, maar ook met onze andere o's: ondernemers, onderwijs/onderzoek, organisaties en ondernemende inwoners.
- Ook in Europees, landelijk en provinciaal beleid, lijkt meer aandacht te zijn voor het belang en noodzaak van de regionale schaalgrootte en regionale samenwerking (Regio Deals en Elke regio telt).
- Dit is terug te zien in de op regio's gerichte geldstromen en subsidies. Hierbij vragen andere overheden om een regionale netwerksamenwerking tussen overheden en met regionale partners en met een heldere regionale governance. We kunnen het als gemeenten niet alleen, maar ook niet langer alleen als samenwerkende overheden.

Overige ontwikkelingen

- De structurele investeringen in individuele gemeenten via het Gemeentefonds lijken de komende jaren af te nemen. Samenwerken om kosten te besparen en dienstverlening robuuster te laten zijn en blijven, wordt mogelijk belangrijker.
- Initiële wijzigingen in de gemeentelijke financiering van (regionale) opgaven – bijvoorbeeld van SPUKS naar algemene middelen – hebben wellicht ook invloed op de bijbehorende geldstromen.
- De laatste jaren verschuift de maatschappelijke aandacht van economische welvaart naar brede welvaart. Dit heeft een impact op de bij de GR belegde opgaven.

Waar lopen we tegenaan binnen de huidige organisatie en werkwijze (governance) van de GR?

Bovenstaande ontwikkelingen vragen om een sterke en flexibele organisatie, die de huidige en toekomstige ontwikkelingen aankan. Zowel het toenemende belang van regionale samenwerking als gevolg van complexiteit van opgaven als de positionering van de GR richting de andere o's en de veranderende dienstverlening maken dat de huidige governance van de GR (deels) niet meer voldoet. Als we onze blik intern richten, zien we een aantal knelpunten waar we nu tegenaan lopen. Om toekomstbestendig en robuust te zijn, willen we daar iets mee doen:

- De *benodigde integraliteit* is niet verankerd in de organisatie, werkwijze en het bestuur. Dit brengt een bepaalde kwetsbaarheid met zich mee.
- Er is *geen eenduidigheid in de wijze van organiseren en werkwijze binnen belegde opgaven*. Dit geldt zowel tussen de opgaven binnen een programma als tussen de programma's. We zien bijvoorbeeld de volgende punten:
  - De (formele) link tussen Algemeen Bestuur en sommige portefeuillehoudersoverleggen (pfo)wordt gemist. Ook door sommige gemeenteraden is dit benoemd als aandachtspunt.
  - Het voorzitterschap van deze pfo's is niet eenduidig belegd.
  - Daarnaast is er niet voor elke belegde taak een portefeuillehouder in het Algemeen Bestuur.
  - Sommige pfo's hebben een bredere opgavetafel en andere niet.
  - Sommige vormen van contractgestuurde dienstverlening hebben geen pfo, andere wel.

Deze verschillen en missing links zorgen voor minder slagkracht. Terwijl we die slagkracht zeker nodig hebben, met alle externe ontwikkelingen die er zijn. Ook vervullen het AB en de leden steeds vaker een rol in de regionale lobby richting andere overheden en partners waar ze ook worden aangesproken op regionaal belegde opgaven die georganiseerd zijn via portefeuilleberaden.

- Soms lijkt er sprake van een *onbewuste en/of informele afweging* om een taak of een project wel/niet regionaal en bij een bepaalde GR en specifiek GR Regio Rivierenland te beleggen. Soms lijkt dit ook buiten het Algemeen Bestuur om te gebeuren. Het zou helpen als er afwegingskader is om als Algemeen Bestuur een bewuste afweging te maken.
- De interne *bedrijfsvoering van de GR beweegt niet mee* met toe-of afname van belegde taken.

Wat zijn de beoogde resultaten van dit proces?

Vanuit de (externe) ontwikkelingen en de knelpunten waar we tegenaanlopen, heeft het Algemeen Bestuur beoogde resultaten besproken. We willen een plan voor een toekomstbestendige GR met daarbij:

1. *Helderheid over de taken* in:
    - Programma 1: Regionale Samenwerking, inclusief hoe om te gaan met 'invliegers'/'nieuwe taken'/'regionaliseringsopgaven'.
    - Programma 2: Contractgestuurde dienstverlening, inclusief hoe om te gaan met nieuwe en aangepaste dienstverleningsovereenkomsten.
2. *Een afwegingskader* om af te wegen of een opgave met regionale samenwerking wordt opgepakt of belegd wordt bij de GR Regio Rivierenland. Indien een opdracht bij de GR Regio Rivierenland wordt belegd is er helderheid over de benodigde governance om de taken, rollen en verantwoordelijkheden binnen de GR uit te voeren en in te vullen.
3. *Helderheid over de berekeningssystematiek voor op- en afschalen van bedrijfsvoering* in programma 3 om de programma's 1 en 2 te faciliteren.

Proces tot nu toe

Bijeenkomsten AB
Als start hielden we vier bijeenkomsten met het AB als de opdrachtgever. Daar bespraken we het volgende:

- (Externe) ontwikkelingen waar we mee te maken hebben, zie ook hetgeen hiervoor is beschreven.
- Wat voor soort regionale samenwerking willen we met elkaar hebben, nu en in de toekomst? Wat is nodig? Binnen en buiten deze GR? Hoe wegen we als bestuurders af of een vraag of taak regionaal of lokaal opgepakt kan worden, of het door een GR of anders georganiseerd kan worden of Regio Rivierenland de aangewezen organisatie is om zaken op te pakken. We kwamen tot een concept-afwegingskader, dat u in de bijlage ziet.
- We lieten de stand van zaken van de huidige GR Regio Rivierenland zien, namen als het ware een foto van het nu: Welke taken zijn er belegd? Betreffen dit wettelijke taken en/of taken waarop vanuit een andere overheid wordt aangestuurd regionaal samen te werken?

Het AB sprak uit om voort te bouwen op de huidige organisatie en samen de volgende stap te zetten. Daarbij zoomen we nu in op de huidige bij de GR belegde taken en wensen hieromtrent. Wat is er nodig aan werkwijze om de GR toekomstbestendig te maken? We bespraken een voorstel rondom governance, dat we via de praatplaat ook graag met u delen.

Communicatie
Ook zijn we de communicatie gestart richting de overige partijen die meedenken en meedoen. De volgende partijen blijven we informeren en meenemen in dit proces.

- Raadsleden en griffiers via raadsinformatieavonden en deze bijeenkomst
- Leden van de Regionale Agenda Commissie
- Colleges, o.a. tijdens een collegedag 28-6
- Gemeentesecretarissen
- Regiocoördinatoren

Hoe verder?

Na het ophalen van input bij alle 8 de gemeenteraden gaat het Algemeen Bestuur nogmaals in gesprek met alle colleges. Dit is voorzien in november. We streven ernaar uiterlijk maart 2025 besluitvorming in de gemeenteraden afgerond te hebben met betrekking tot de resultaten 1 (taken) en 2 (afwegingskader). Rondom de berekeningssystematiek voor op- en afschalen van bedrijfsvoering worden met het Dagelijks Bestuur afspraken gemaakt.

Samen met u gaan we graag op weg naar een toekomstbestendige GR Regio Rivierenland!

Bijlagen:

1. Programma bijeenkomst gemeenteraad
2. Foto organisatie GR Regio Rivierenland
3. Afwegingskader
4. Praatplaat governance
5. Nieuwsbrief gemeenteraden juli 2024